

пливає важливість регіональної політики держави, спрямованої на підйом продуктивних сил у відносно відстаючих областях регіону. Певну роль у вирішенні даної про-

блеми може зіграти міжнародна транскордонна співпраця на базі єврорегіонів і створення спеціальних економічних зон.

Література

1. Міжнародний центр перспективних досліджень [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.icps.kiev.ua>

УДК 911.3:312 (477.52)

О.Г. Корнус, аспірант

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті розглянуто сучасний стан житлово-комунального обслуговування населення Сумської області. Проаналізовано забезпечення населення житлом, динаміка зростання житлового фонду, загальна забезпеченість загальною площею житлового фонду в розрахунку на одного жителя області. Досліджено забезпеченість загальної площі житлового фонду в регіоні водопроводом, каналізацією, центральним опаленням, ваннами (душовими), газом, гарячим водопостачанням, що дало можливість виділити типи адміністративних районів Сумської області за рівнем розвитку житлово-комунального обслуговування. Визначено основні шляхи удосконалення житлово-комунального обслуговування.

Ключові слова: житлово-комунальне обслуговування, житловий фонд, основні показники житлово-комунального обслуговування.

О.Г. Корнус. СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПУТИ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ЖИЛИЩНО-КОМУНАЛЬНОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ НАСЕЛЕНИЯ СУМСКОЙ ОБЛАСТИ. В статье рассмотрено современное состояние жилищно-коммунального обслуживания населения Сумской области. Проанализировано обеспечение населения жильем, динамика роста жилищного фонда, общая обеспеченность общей площадью жилищного фонда в расчете на одного жителя области. Исследовано обеспечение общей площади жилищного фонда в регионе водопроводом, канализацией, центральным отоплением, ваннами (душевыми), газом, горячим водоснабжением, которое дало возможность выделить типы административных районов Сумской области за уровнем развития жилищно-коммунального обслуживания. Определены основные пути усовершенствования жилищно-коммунального обслуживания.

Ключевые слова: жилищно-коммунальное обслуживание, жилищный фонд, основные показатели жилищно-коммунального обслуживания.

O.G. Kornus. MODERN STATE AND WAYS OF IMPROVEMENT OF DWELLING-COMMUNAL MAINTENANCE OF POPULATION OF THE SUMY REGION. The modern state of dwelling-communal service is considered in the article. Housing of population, dynamics of growth of housing fund is analyzed, general material well-being by the general area of housing fund calculating on one habitant of region. Providing of general area of housing fund in a region plumbing, sewage system, central heating, baths (by shower-baths), gas is investigational, hot by a water-supply which enabled to select the types of administrative districts of the Sumy region after the level of development of dwelling-communalservice. The basic ways of improvement of dwelling-communal service are given.

Keywords: dwelling-communal service, housing fund, basic indexes of dwelling-communal service.

Актуальність теми. В умовах здійснення економічних реформ в Україні зростає значення інтенсивного розвитку системи обслуговування населення як важливої складової регіональної господарської системи. Також це стосується однієї з важливих підсистем системи обслуговування населення – житлово-комунального обслуговування (ЖКО), яке відіграє важливу роль у життєдіяльності населення.

Сучасне ЖКО зазнає значних труднощів, пов'язаних з гострим дефіцитом фінан-

сів, слабкою матеріально-технічною базою, недостатньою кваліфікацією кадрів, відсутністю продуманої житлової політики і недостатньою опрацьованістю нормативно-правових аспектів діяльності організацій в частині їх взаємин з органами влади і споживачами. Загострення житлової проблеми і незадовільний стан справ у ЖКО визначають необхідність корінного реформування і глибоких перетворень житлової системи. Досягнення цих цілей вимагає ретельного опрацьовування основних напрямів і заходів

реформи ЖКО, обґрунтування економіко-організаційного і нормативно-правового механізмів її практичної реалізації.

Тому, у 2004 р. була затверджена «Загальнодержавна програма реформування житлово-комунального господарства на 2004-2010 роки», головною метою якої є здійснення державної політики з реформування житлово-комунального господарства, підвищення ефективності та надійності його функціонування, забезпечення сталого розвитку для задоволення потреб населення і господарського комплексу в житлово-комунальних послугах відповідно до встановлених нормативів і національних стандартів [5, с. 253]. У Сумській області для розвитку соціально-економічного становища регіону, у т.ч. реформування ЖКО розробляються програми [4] та стратегії [9] розвитку, розробляються шляхи та пріоритетні напрями удосконалення.

Аналіз останніх публікацій. Аналіз літературних джерел з означеної тематики показує, що проблема вивчення ЖКО є досить актуальною. Проблеми ЖКО населення привертають увагу фахівців різних наукових галузей: економістів, соціологів, географів та ін. Теоретичним та прикладним аспектам проблеми регіонального розвитку ЖКО присвятили свої наукові праці багато учених: М.А. Абрамов [1] А.Г. Аганбегян, А.І. Акмаєв, О.І. Алексєєв [2], Я.Г. Берсуцький, О.Е. Бессонов, Б.М. Біренберг, П.П. Борщевський, Л.А. Велихов, В.М. Геєць, Б.М. Данилишин, М.І. Долішній, С.І. Дорогунцов, В.І. Каспін, В.І. Куценко, С.О. Ковальов, В.Н. Лексін, М.Я. Лемешев, І.І. Лукінов, Л.А. Меркушева [3], А.Ф. Мельник, С.Б. Мельников, Н.А. Нестеров, В.В. Покшишевський, І.Ф. Пономарьов, А.З. Пронін, В.А. Смирнов, Д.М. Стеченко, О.А. Ткаченко, М.І. Фащевський та ін.

Мета статті – дослідити сучасний стан ЖКО у Сумській області та розробити шляхи його удосконалення.

Виклад основного матеріалу. У Сумській області житловий фонд станом на 1.01.2007 р. складав 27649,3 тис. м² загальної площі, у тому числі державний (комунальний) фонд становив 2248,8 тис. м² (8,1% від загальної площі), приватний – 25400,5 тис. м² (91,9%). Середній показник забезпе-

чення населення житловим фондом становить 22,3 м² на 1 жителя. У сільській місцевості у середньому на 1 жителя припадає 26,13 м² загальної житлової площі. При аналізі забезпеченості населення у сільській місцевості житловим фондом виділяються Лебединський (31,2 м² на одну особу) та Кролевецький (31,1 м²) райони. Найгірша ситуація спостерігається у Краснопілському районі – лише 22,9 м² загальної житлової площі на 1 мешканця (рис. 1). Для міських поселень (без міст обласного підпорядкування) забезпеченість населення житлом у середньому на одного жителя становить 22,43 м². Лідерами є Охтирський (28,8 м²) та Великописарівський (28,6 м²) райони. Серед міст обласного підпорядкування найкраща ситуація є у м. Ромни, де середній показник забезпеченості населення становить 23,6 м² на одну особу (при середньому показнику для міст обласного підпорядкування 20,47 м²). Найгірші середні показники забезпеченості населення житловим фондом відмічаються у Конотопській (16,2 м² на одну особу) та Глухівській (18,9) міськрадах (рис. 1).

Аналізуючи динаміку величини житлового фонду в області, відмічаємо тенденцію зростання площі житлового фонду за останні роки. Особливо помітне зростання спостерігається починаючи з 2001 р. (рис. 2). Хоча темпи зростання житлових площ є досить повільними. У порівнянні з 1995 р. загальна площа житлового фонду у 2007 р. збільшилась лише на 682,7 тис. м² або 2,5%.

Більш суттєво зріс середній показник забезпеченості загальною площею житлового фонду в розрахунку на одного жителя області. Так, починаючи з 1995 р., загальна площа житлового фонду, що припадає на одного жителя у середньому по області зросла у 2007 р. на 3,4 м² або 17,5% (рис. 3).

Станом на 1.01.2007 р. в області загальна кількість квартир житлового фонду становила 537691 одиниць, з них 1-кімнатні – 129389 (24%), 2-кімнатні – 204666 (38%), 3-кімнатні – 150401 (27,9%), 4-кімнатні – 48174 (8,9%), 5-кімнатні – 4133 (0,77%), 6-кімнатні – 928 (0,17%) спільною площею 27649,3 тис. м².

Житловий фонд у міській місцевості становить 16832,5 тис. м² загальної площі (60,88% від загального житлового фонду

області), з них – 2079,8 тис. м² (12,4%) належить державному (комунальному) фонду, 14752,7 тис. м² (87,6%) – приватний фонд. Найбільша площа житлового фонду – у

найкрупніших містах області: м. Суми (5663,2 тис. м²), м. Шостка (1816,7 тис. м²) та м. Конотоп (1615,5 тис. м²).

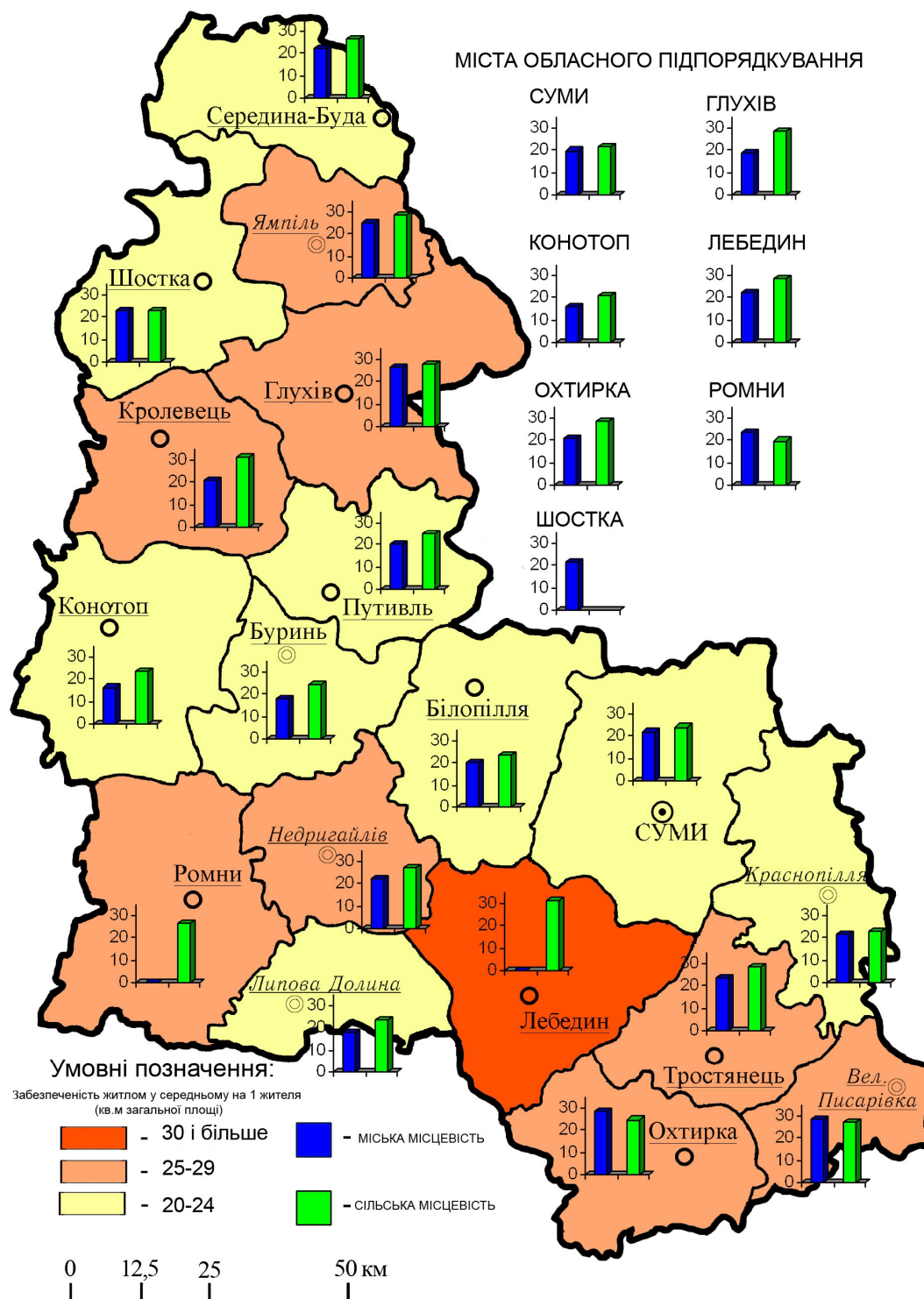

Рис. 1. Забезпечення населення Сумської області житлом на 1 жителя (м² загальної площі)

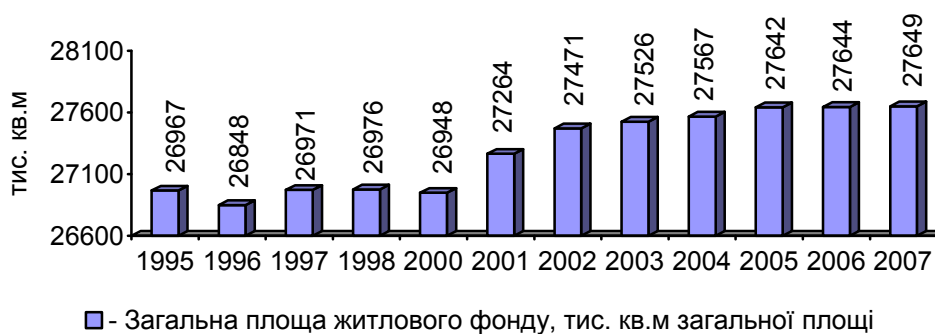
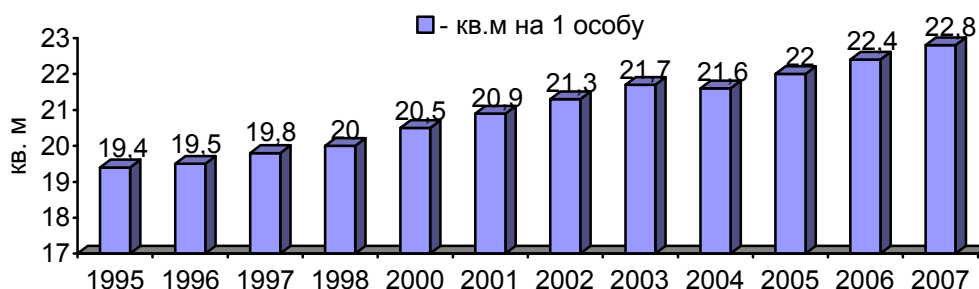

Рис. 2. Динаміка зростання житлового фонду Сумської області

Рис. 3. Загальна площа житлового фонду (м^2) у середньому на одного жителя

За матеріалами одноразового суцільного обстеження сільських населених пунктів станом на 1 листопада 2006 р. [6] на території області налічується 1461 населений пункт, у яких кількість житлових будинків становить – 209611 загальною площею 14955,61 тис.м². З них у державній власності знаходиться 473 будинків (0,22%), у комунальній – 956 (0,46%), приватній 208182 (99,3%) житлових будинки. Кількість гуртожитків – 113, у них місць – 5253. Кількість квартир у сільських поселеннях – 218960. Специфічною особливістю сільського житлового фонду порівняно з міським є надзвичайно висока питома вага індивідуальних будинків. Власний будинок на селі має ряд переваг з квартирою, перш за все це пов'язано з можливістю вести особисте підсобне господарство, що забезпечує існування селянина.

Серед адміністративних районів найбільшу площу житлового фонду мають Сумський (1259,8 тис. м²) і Роменський (1073,2 тис. м²) райони. У північних районах області, таких як Середино-Будський (252,5 тис. м²), Шосткинський (362,4 тис. м²) та Ямпільський (288,3 тис. м²) спостерігається низька розмірність житлового фонду, однак це певною мі-

рою закономірно, бо в цих районах низька чисельність населення, зокрема сільського.

По адміністративним районам за останні 10 років (1996-2006 рр.) кількість житлових будинків у сільській місцевості збільшилась лише в Охтирському (на 1%) та Сумському (на 7%) районах. У всіх інших районах відмічається зменшення кількості житлових будинків, особливо великі показники втрат у Путивльському (–5,2%), Білопільському (–10,7%) та Середино-Будському (–10,6%) районах. Однак, при загальному зменшенні кількості житлових будинків, аналіз благоустрою у сільських населених пунктах у 1996 та 2006 рр. показав зростання останнього. Зросла кількість будинків з каналізацією, водопроводом, центральним опаленням, телефонізованих і т.д. Лише споживання скрапленим газом зменшилось на 24%, однак це обумовлено зростанням газифікації сільських населених пунктів природним газом.

Обладнання загальної площі житлового фонду (міські поселення і сільська місцевість) у Сумській області станом на 01.01.2007 р. становило: водопроводом – 46,3%, каналізацією – 43,3%, центральним опаленням – 62,5%, ваннами (душовими) –

41,3%, газом – 89,3%, гарячим водопостачанням – 28,9%.

Проте якість і кількість житлово-комунального обслуговування у селі значно нижча, ніж у місті. Це обумовлено, перш за все, загальною різницею рівня впорядкування міст і сіл.

Проаналізуємо показники забезпеченості водопроводом житлової площі у Сумській області. Відповідно до питомої ваги житлової площі, обладнаної водопроводом (у %), адміністративні райони розподіляються таким чином: 10-24% – Липоводолинський (10,6), Недригайлівський (15,1), Буринський (15,2), Краснопільський (16,1), Великописарівський (16,6), Середино-Будський (17,5), Кролевецький (20,8) райони; 25-49% – Білопільський (28,2), Ямпільський (27,1), Путивльський (37,2), Тростянецький (37,9) райони; 50-74% – Лебединський (49,5), Конотопський (51,7), Охтирський (60,0), Роменський (64,6), Глухівський (65,7), Шосткинський (68,4), Сумський (71,1) райони; 75% і більше – немає.

Як бачимо, у 7 адміністративних районах рівень (частка) забезпеченості житла водопроводом становить 10-24%, що є надзвичайно низьким показником. П'ять районів мають показник щодо забезпеченості житла водопроводом нижче середнього (25-49%). Найкраще забезпечені райони, у яких розташовані міста обласного підпорядкування, але й у більшості з них рівень забезпечення цією послугою не досягає 70%. Районів, де забезпеченість житла водопроводом була б високою в області немає. В області вона становить лише 48,3%.

Ще гірше, ніж водопроводом, житлові приміщення забезпечені каналізацією – 43,3%. Показники забезпеченості каналізацією нижчі не тільки у середньому, але й мінімальному та максимальному зіставленнях. Найкраща ситуація щодо забезпечення житла даним видом житлово-комунального обслуговування спостерігається у Шосткинському районі і становить 70,7%, найгірша – у Липоводолинському, де каналізацією забезпечено лише 7,7% житла. Таким чином, адміністративні райони можна розділити на такі групи: 10-24% – Липоводолинський (7,7), Краснопільський (12,5), Недригайлівський (13,0), Буринський (13,7), Середино-

Будський (16,4), Великописарівський (16,6), Кролевецький (20,2) райони; 25-49% – Ямпільський (25,3), Білопільський (27,3), Глухівський (27,9), Роменський (29,3), Сумський (30,5), Лебединський (30,6), Путивльський (34,8), Тростянецький (35,0), Охтирський (39), Конотопський (48,3) райони; 50-74% – Шосткинський район (70,7); 75% і більше – немає.

Щодо наявності у житлових приміщеннях центрального опалення, то його питома вага складає 62,5% і продовжує зростати, хоча якість теплопостачання залишається проблемою для жителів будинків, у яких є центральне опалювання. У зимовий період у будинках буває холодно через брак потужностей або енергоносіїв у котельних, тому останнім часом спостерігається тенденція до переходу на автономне опалення. Приріст показників забезпеченості житлових площ центральним опаленням поки що забезпечується за рахунок введення в експлуатацію нових багатоквартирних будинків.

При групуванні районів за часткою житлової площі, яка забезпечена центральним опаленням, найнижчі показники – від 10-24% відмічаються у Недригайлівському (15,6%), Середино-Будському (17,6%) і Буринському (17,8%) районах; 25-49% – Великописарівський (30,4), Ямпільський (32,6), Кролевецький (35,2), Краснопільський (37,5), Тростянецький (41,2), Білопільський (42,4), Липоводолинський (42,9), Роменський (46,2) райони; 50-74% – Путивльський (49,3), Глухівський (53,8), Конотопський (60,3), Лебединський (66,0) райони; 75% і більше – Шосткинський (79,9), Охтирський (84,3), Сумський (93,1) райони.

До показників, що характеризують ЖКО відноситься також забезпечення населення ванними (душовими) кімнатами. Загальнообласний показник даного типу комунального обслуговування найнижчий з усіх видів комунальних послуг (крім гарячого водопостачання) і становить 41,3%. Більшість адміністративних районів області мають показники (частки) забезпеченості населення ваннами (душовими) низькі і нижче середнього та поділяються на такі групи: 10-24% – Липоводолинський (6,1), Недригайлівський (9,3), Краснопільський (11,7), Буринський (12,5), Великописарівсь-

кий (14,1), Середино-Будський (15,0), Кролевецький (18,3), Ямпільський (23,2) райони; 25-49% – Глухівський (26,6), Білопільський (26,9), Лебединський (28,3), Роменський (28,5), Путивльський (31,9), Тростянецький (32,3), Охтирський (37,9), Конотопський (45,9) райони; 50-74% – Сумський (66,4), Шосткинський район (69,4); 75% і більше – немає.

Важливе місце у ЖКО займає газифікація житла. У Сумській області саме постачання газом дає найкращі показники зі всіх видів ЖКО – ним забезпечено 89,3% від загальної площі житлового фонду, що є позитивним моментом. Роботи по газифікації не облаштованих територій продовжуються. Найнижчі частки забезпечення житла населення газом спостерігаються у Ямпільському (71,8%) та Великописарівському (72,4%) районах. Найвищі показники мають Сумський (94,4%) та Білопільський (94,9%) райони.

Забезпеченість житлових помешкань населення гарячим водопостачанням становить 28,9% від загальної житлової площі. В основному дана послуга розвинута по містах, особливо високі показники спостерігаються у містах обласного підпорядкування. Так у м. Суми даний показник становить 78,4%, у м. Шостка – 65,7%. Для адміністративних районів високі показники відсутні. Лише у Шосткинському і Сумському районах гарячим водопостачанням забезпечено трохи більше половини житла (відповідно 51,1% і 64,5%). Дуже низький показник у Липоводолинському і Краснопільському районах (по 0,1%). У цілому по області рівень забезпечення населення гарячим водопоста-

чанням зростає дуже повільно (за 1996-2007 рр. на 2,3%) за рахунок встановлення мешканцями індивідуальних систем підігріву води. За цим показником, адміністративні райони області поділяються на такі групи: 0-9% – Краснопільський (0,1), Липоводолинський (0,1), Буринський (0,2), Недригайлівський (0,3), Великописарівський (0,4), Кролевецький (0,4), Тростянецький (1,4), Білопільський (3,6), Ямпільський (6,9), Глухівський (8,2), Лебединський (9,3) райони; 10-24% – Путивльський (12,2) та Роменський (14,6) райони; 25-49% – Охтирський (27,8) та Конотопський (41,7) райони; 50-74% – Шосткинський (51,1) та Сумський (64,5) райони; 75% і більше – немає.

Аналізуючи динаміку рівня і структури ЖКО населення за період з 1996-2007 рр. відмічається поступове зростання усіх показників, з найкращим забезпеченням житлових помешкань природним газом.

З метою здійснення порівняльного територіального аналізу розвитку послуг житлово-комунального господарства, показники кожної з наведених вище процентних градацій були приведені до нормованої форми таким чином, щоб їх зміни перебували у діапазоні від 1 до 5 (від найкращого до найгіршого).

Показникам 0-9% присвоєно ранг 5, 10-24% – 4, 25-49% – 3, 50-74% – 2, 75% і більше – ранг 1. Показник (бал) розвитку ЖКО у розрізі адміністративних районів області (табл. 1) обраховано як середнє значення з шести рангових показників за основними видами житлово-комунальних послуг (інакше кажучи – середній ранг району) за рівнем ЖКО.

Таблиця 1

Розвиток житлово-комунального обслуговування у Сумській області

Адміністративні райони	У забезпеченості житла житлово-комунальними послугами						Середній бал (ранг) розвитку ЖКО
	водопроводом	каналізацією	центральним опаленням	ваннами (душовими)	газом	гарячим водопостачанням	
Білопільський	28,2	27,3	42,4	26,9	94,9	3,6	3,0
Буринський	15,2	13,7	17,8	12,5	85,6	0,2	3,6

Великописарівський	16,6	16,6	30,4	14,1	72,4	0,4	3,6
Глухівський	65,7	27,9	53,8	26,6	86,2	8,2	2,6
Конотопський	51,7	48,3	60,3	45,9	92,2	41,7	2,3
Краснопільський	16,1	12,5	37,5	11,7	92,0	0,1	3,5
Кролевецький	20,8	20,2	35,2	18,3	81,1	0,4	3,5
Лебединський	49,5	30,6	66,0	28,3	87,4	9,3	2,6
Липоводолинський	10,6	7,7	42,9	6,1	90,7	0,1	3,5
Недригайлівський	15,1	13,0	15,6	9,3	86,7	0,3	3,6
Охтирський	60,0	39	84,3	37,9	90,1	27,8	2,1
Путивльський	37,2	34,8	49,3	31,9	86,8	12,2	2,6
Роменський	64,6	29,3	46,2	28,5	89,6	14,6	2,6
Середино-Будський	17,5	16,4	17,6	15,0	81,7	–	3,6
Сумський	71,1	30,5	93,1	66,4	94,4	64,5	1,8
Тростянецький	37,9	35,0	41,2	32,3	84,1	1,4	2,6
Шосткинський	68,4	70,7	79,9	69,4	88,3	51,1	1,6
Ямпільський	27,1	25,3	32,6	23,2	71,8	6,9	3,3

У цілому, враховуючи територіальні відмінності в забезпеченості населення житлово-комунальними послугами, можна виділити декілька типів адміністративних районів за рівнем розвитку ЖКГ (рис. 4):

I тип (високий рівень розвитку). Райони з високим рівнем забезпеченості (середній ранг від 1,1 до 1,5) житлового фонду всіма основними видами ЖКО (водопроводом, каналізацією, центральним опалюванням, гарячим водопостачанням) на території області відсутні.

II тип (підвищений рівень розвитку). До цього типу відносяться райони, що мають середній ранг за часткою забезпеченості житла основними послугами ЖКО від 1,6 до 2. До цього типу відносяться два райони: Шосткинський і Сумський.

III тип (середній рівень розвитку). Райони з середнім показником (рангом) забезпеченості населення всіма основними видами ЖКО (2,1-2,5). До даного типу відносяться: Охтирський, Конотопський райони.

IV тип (рівень розвитку нижче середнього). Це райони з показниками середнього рангу від 2,6-3: Глухівський, Путивльський, Роменський, Тростянецький, Білопільський.

V тип (низький рівень розвитку). Райони, що мають значення середнього рангу від 3,1 і більше: Ямпільський, Красно-

пільський, Кролевецький, Липоводолинський, Буринський, Великописарівський, Недригайлівський, Середино-Будський.

Представлена вище типологія адміністративних районів свідчить про необхідність підвищення рівня розвитку ЖКО, як у області у цілому, так і особливо в сільській місцевості. Про це говорить відсутність районів I типу і мала кількість районів, що відносяться до II типу, та й то лише тому, що на їх території знаходяться найбільші міста обласного підпорядкування, які і впливали на величину середнього значення. У цілому для більшості районів області характерні низький рівень розвитку ЖКО та рівень розвитку нижче середнього. Співвідношення типів ЖКО показано на рис. 5.

З метою оцінки стану СОН у Сумській області та зіставлення його з рівнем потреб населення було проведено анкетування мешканців регіону. Анкета включала також питання, чи задоволені респонденти роботою ЖКГ у їхньому населеному пункті, і якщо ні, то назвати причини їхнього незадоволення. Респондентами були 200 осіб з усіх районів області – учителі, студенти, безробітні, працівники виробничої сфери. На питання анкети відповіло 78,4% жінок та 21,6% чоловіків. Вік респондентів від 17 до 60 років.

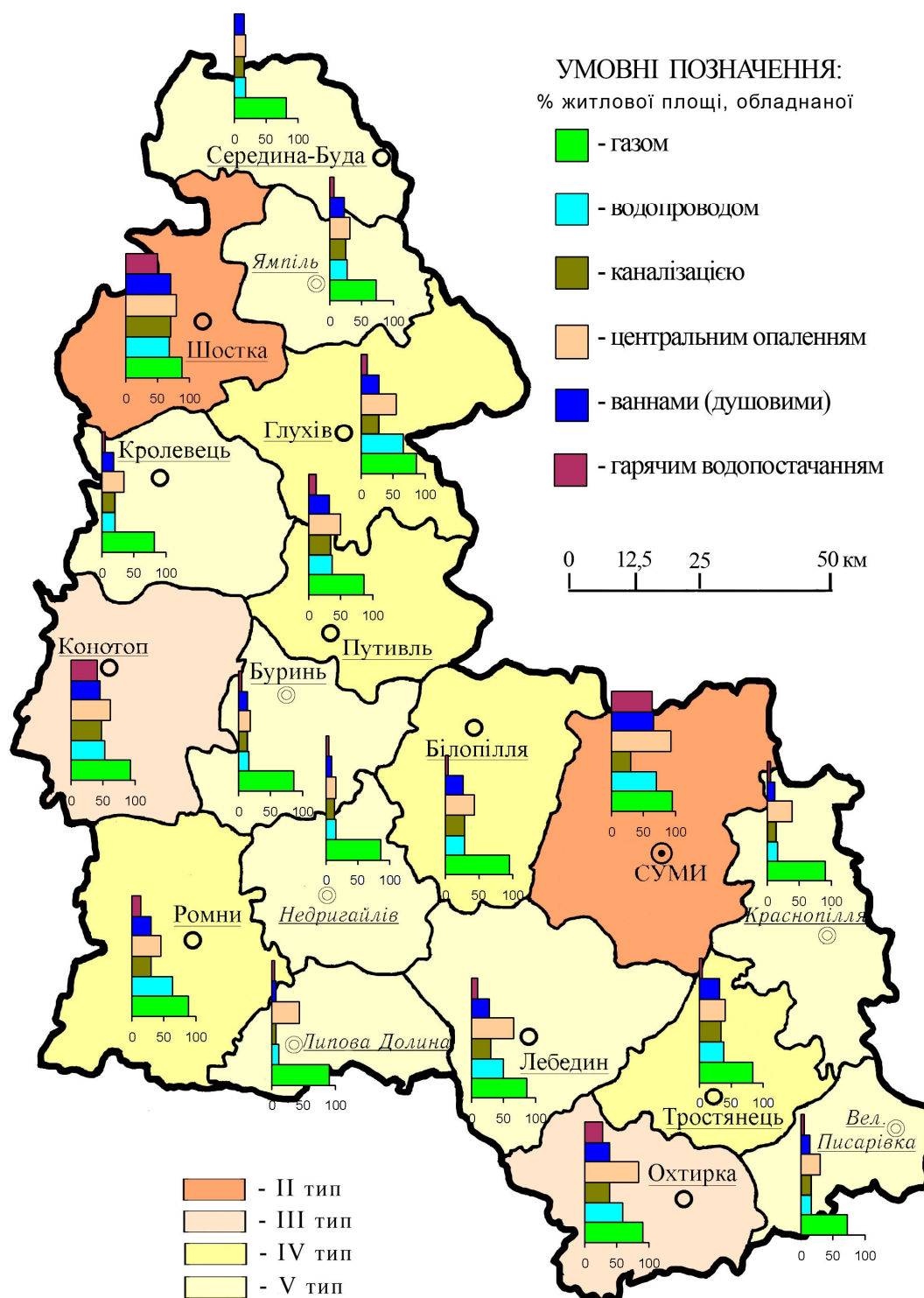

Рис. 4. Рівень розвитку ЖКО у розрізі адміністративних районів Сумської області

У ході обробки результатів анкетування було встановлено, найбільший відсоток незадоволених роботою ЖКГ серед жителів міських поселень (рис. 6), у яких останніми роками склалася складна ситуація у цій підсистемі.

Як видно з рис. 6 серед сільського населення 21,7% респондентів відповіли, що зважаючи на те, що проживають у приват-

них будинках звикли вирішувати всі питання ЖКО сектору самостійно і вважають що не користуються послугами ЖКГ; 8,7% – частково задоволені; 47,8% – задоволені роботою ЖКГ; 21,8% респондентів відповіли, що роботою ЖКГ незадоволені. Основними причинами незадоволення населення є: часте відключення водопостачання; неосвітленість вулиць; не контролюється прибирання

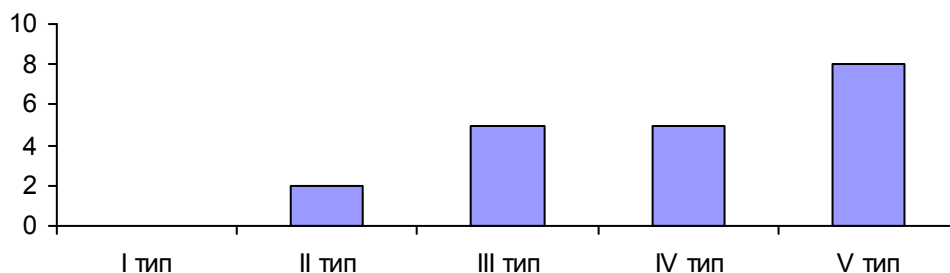

Рис. 5. Рівень забезпеченості населення послугами ЖКО

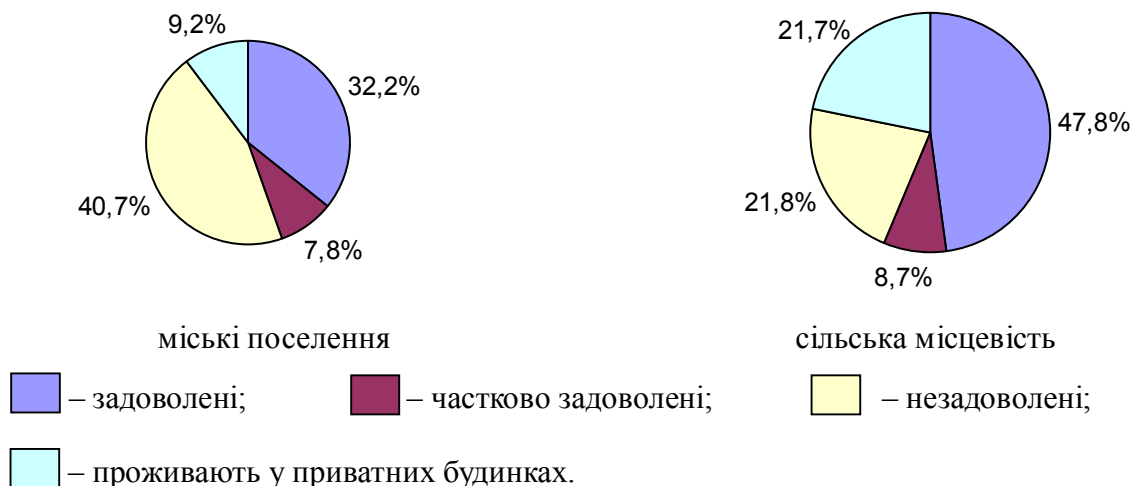

Рис. 6. Оцінка рівня ЖКО населення Сумської області

та утилізація сміття; не газифікований населений пункт (наприклад, с. Піски Буринського району).

Дослідження рівня розвитку ЖКО дало можливість виявити сучасний стан ЖКО та розробити шляхи його удосконалення. Першочерговими заходами розвитку ЖКО є:

- врегулювання діяльності монополій у сфері ЖКГ;
- визначення постачальників послуг на конкурсних засадах;
- створення конкурентного середовища і ринку послуг, реструктуризація заборгованості населення, підприємств і організацій, формування єдиної соціальної та фінансової політики на території самоврядування;
- створення сільської комунальної служби в єдиній системі ЖКГ (для всього регіону);
- модернізація і реконструкція житлового фонду, систем водо-, теплопостачання і водовідведення;
- здійснення інвентаризації комуна-

льних об'єктів ЖКГ;

– вдосконалення механізмів ціноутворення, встановлення плати за послуги залежно від їх якості та обсягів;

– розвиток житлового фонду, призначеного для відселення мешканців застарілих житлових будинків у всіх містах і районах області;

– сприяння комплексному розвитку мікрорайонів міст та селищ області, насамперед нової та садибної забудови;

– стимулювання створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків;

– подальша реконструкція будівель історичної забудови обласного та районних центрів. З цією метою необхідно здійснити паспортизацію житлового фонду, перш за все, комунальної власності територіальних громад;

– зменшення витрат та втрат енергоносіїв у ЖКГ, проведення ефективної енергозберігаючої політики.

Пріоритетними напрямками розвитку ЖКО є:

- забезпечення сталого функціонування і розвитку ЖКО;
- забезпечення доступу всіх верств населення до житлово-комунальних послуг;
- стимулювання інвестиційної діяльності та ефективного використання енергетичних і матеріальних ресурсів виробниками та споживачами послуг;
- формування конкурентних засад експлуатації житлового фонду, об'єктів комунального призначення та благоустрою, подальше впровадження договірних ринкових відносин між споживачами і виробниками послуг усіх форм власності;
- створення об'єднань співвласників багатоквартирних житлових будинків та інституту управителів будинків, як найбільш ефективної системи ведення господарств та організація навчання представників органів місцевого самоврядування та домових комітетів з цих питань;
- удосконалення тарифної політики у наданні житлово-комунальних послуг;
- удосконалення процесів обліку споживання комунальних послуг (за рахунок подальшого оснащення житлової забудови індивідуальними та побудинковими лічильниками холодної та гарячої води, теплової енергії, газу, електроенергії) та їх оплати, перехід до комп'ютеризованої системи розрахунків за послуги;
- своєчасна та якісна підготовка до сезонної експлуатації і підвищення надійності функціонування інженерних мереж, обладнання в осінньо-зимовий період;
- поєднання його централізованих (існують, насамперед, у районах старої забудови) і децентралізованих форм (поширення малих котелень та індивідуальних теплових котлів для окремих будинків, кварталів, зокрема в нових житлових масивах);
- здійснення систематичної перевірки стану дотримання підприємствами в галузі централізованого водопостачання, тепlopостачання та водовідведення ліцензійних умов на території області;
- реконструкцію теплових станцій і котелень, ліквідацію і заміну фізично і морально застарілих джерел тепловиробництва;

ва;

- подальше оновлення парку автотранспорту зі збирання та вивозу побутових відходів, особливо в обласному центрі;
- активне впровадження прийнятих для міського середовища регіону технологічних рішень щодо утилізації побутових відходів (зокрема, за допомогою біотехнологій) та прибирання територій;
- розвиток мережі громадських туалетів;
- забезпечення житлової та громадської забудови контейнерами для роздільного збирання цінних компонентів побутових відходів (макулатури, полімерних матеріалів, скла, чорних і кольорових металів) проведення відповідної агітаційно-роз'яснювальної роботи серед населення;
- будівництво сміттєпереробних заводів на території регіону.

Одним із пріоритетних заходів розвитку ЖКО серед адміністративних районів Сумської області є продовження газифікації населених пунктів, особливо у Ямпільському, Великописарівському, Кролевецькому та Середино-Будському районах. У Липоводолинському, Буринському, Недригайлівському та Краснопільському районах слід покращити рівень забезпечення житлової площі водопроводом, ванними кімнатами та каналізацією. У Недригайлівському, Буринському та Середино-Будському слід провести реконструкцію теплових централей і котелень, щоб збільшити відсоток житла, обладнаного центральним опаленням.

Висновок. Дослідження сучасного стану ЖКО населення Сумської області дозволило виділити 5 типів адміністративних районів за рівнем розвитку ЖКО та розробити шляхи його удосконалення. Впровадження вищеперерахованих напрямів розвитку сприятиме нарощуванню обсягів надання та кардинального поліпшення якості ЖКО згідно з сучасними засадами організації регіонального середовища життєдіяльності населення, зорієнтованого на забезпечення належних передумов ведення здорового способу життя.

Література

1. Абрамов М. А. Производство и сфера обслуживания : размещение, взаимосвязь, комплексное ра-

- звитие / Максим Абрамович Абрамов. – М. : Экономика, 1977. – 239 с.
2. Алексеев А. И. География сферы обслуживания : основные понятия и методы / Алексеев А. И., Ковалев С. А., Ткаченко А. А. – Тверь : Твер. гос. ун-т, 1991. – 117 с.
 3. Меркушева Л. А. География сферы обслуживания населения (теория и методология) / Людмила Аркадьевна Меркушева. – Красноярск : Изд-во Краснояр. ун-та, 1989. – 184 с.
 4. Програма розвитку сільських територій Сумської області на 2008 -2011 роки. – Суми: Сумська обласна рада, 2008. – 62 с.
 5. Соціальний розвиток України : сучасні трансформації та перспективи / [Бандур С. І., Заяць Т. А., Куценко В. І. та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України Б. М. Данилишина. – Черкаси : Брама-Україна, 2006. – 760 с.
 6. Соціально-економічне становище сільських населених пунктів Сумської області (за матеріалами одноразового суцільного обстеження сільських населених пунктів станом на 1 листопада 2006 р.) : [статистичний збірник]. – Суми : Сумське обласне управління статистики, 2006. – 64 с.
 7. Стан та перспективи реформування житлово-комунального господарства України : аналітичне дослідження. – К., 2004. – 100 с.
 8. Статистичний щорічник Сумської області за 2006 рік / [за ред. Л. І. Олехнович]. – Суми : Сумське обласне управління статистики, 2007. – 668 с.
 9. Стратегія соціально-економічного розвитку Сумської області на період до 2015 р. – Суми: Сумська обласна державна адміністрація, 2006. – 114 с.

УДК 911.3 (477)

Л.М. Немець, д.геогр.н., професор,
А.О. Корнус, к.геогр.н., доцент,
О.Г. Корнус, аспірант

СИСТЕМА ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ: МІСЦЕ У СОЦІОГЕОСИСТЕМІ, СТРУКТУРА, ФУНКЦІЇ, ОСОБЛИВОСТІ

У статті розглянуто місце системи обслуговування населення у соціогеосистемі; досліджено структуру, функції, завдання та особливості системи обслуговування; проаналізовано існуючі наукові підходи до класифікації системи обслуговування та подано власну структуру системи обслуговування з позицій якої запропоновано її розглядати; вивчено та встановлено розбіжності у таких поняттях як «соціальна сфера», «невиробнича сфера», «сфера послуг», «сфера обслуговування» та «соціальна інфраструктура».

Ключові слова: соціогеосистема, система обслуговування населення, соціальна сфера, невиробнича сфера, сфера послуг, сфера обслуговування, соціальна інфраструктура.

Л.Н. Немец, А.А. Корнус, О.Г. Корнус. СИСТЕМА ОБСЛУЖИВАНИЯ НАСЕЛЕНИЯ: МЕСТО В СОЦИОГЕОСИСТЕМЕ, СТРУКТУРА, ФУНКЦИИ, ОСОБЕННОСТИ. В статье рассмотрено место системы обслуживания населения в социогеосистеме; исследована структура, функции, задания и особенности системы обслуживания; проанализированы существующие научные подходы к классификации системы обслуживания и дана собственная структура системы обслуживания, с позиций которой предложено ее рассматривать; рассмотрены и установлены различия в таких понятия как «социальная сфера», «непроизводственная сфера», «сфера услуг», «сфера обслуживания» и «социальная инфраструктура».

Ключевые слова: социогеосистема, система обслуживания населения, социальная сфера, непроизводственная сфера, сфера услуг, сфера обслуживания, социальная инфраструктура.

L. Nemets, A. Kornus, O. Kornus. SERVICE SYSTEM FOR POPULATION: PLACE IN SOCIOGEOSYSTEM, STRUCTURE, FUNCTIONS, FEATURES. The article the place of the service system for the population is considered in sociogeosystem; a structure, functions, tasks and features of the service system, is investigational; the existent scientific going is analysed near classification of the service system is given classification service system from positions of which it is suggested to examine the service system; considered and set distinctions in such the concepts as «social sphere», «unproductive sphere», «sphere of services», «service sphere», «social infrastructure».

Keywords: sociogeosystem, system of maintenance of population, social sphere, unproductive sphere, sphere of services, service sphere, social infrastructure.

Актуальність теми. Система обслуговування населення (СОН) є важливою умовою соціально-економічного розвитку регіону та прогресивної структури його госпо-

дарства, а також показником рівня життя населення. Останній є однією із основних соціально-економічних категорій, що характеризує не лише матеріальний добробут лю-